

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Vzdělávání a školství Zaměstnanost a trh práce

Strategický dokument pro oblast: Vzdělávání a školství, zaměstnanost a trh práce

Svaz měst a obcí České republiky

Projekt: Realizace SMART ČESKO v praxi obcí a měst
Reg. č.: CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_025/0016927

Obsah

Vize	2
Vymezení řešené oblasti	2
Popis současného stavu.....	2
1.1 SWOT z hlediska SMART přístupů v dané oblasti	4
1.1.1 Silné stránky	4
1.1.2 Slabé stránky	5
1.1.3 Příležitosti	5
1.1.4 Hrozby	5
1.2 Shrnutí – základní specifika současného stavu v ČR.....	6
Priority a cíle.....	7
Priorita 1 – Základní a mateřské školy	8
Cíl 1 zajištění dostatečné kapacity škol	8
Cíl 2 podpora vybavení škol	8
Cíl 3 podpora ředitelů škol.....	9
Cíl 4 podpora alternativních vzdělávacích programů.....	9
Priorita 2 - Celoživotní vzdělávání.....	9
Cíl 1 celoživotní vzdělávání zaměstnanců obcí	9
Cíl 2 Podpora vzdělávání seniorů.....	10
Priorita 3 – Tvorba pracovních míst a flexibilita práce v souvislosti s dopady Průmyslu 4.0.....	10
Cíl 1 Podpora vytváření nových pracovních míst	10
Cíl 2 Zajištění dojížděky do zaměstnání	10
Cíl 3 Podpora flexibilních forem práce.....	11
Cíl 4 Vytváření podmínek pro zapojení osob se speciálními potřebami	11
Relevantní zdroje informací	12

SMART strategický dokument – Vzdělávání a školství, zaměstnanost a trh práce

Vize

Cílem metodiky v oblasti vzdělávání a trhu práce je dosažení takového rozvoje v oblasti podpory vzdělávání, aby již nejnižší stupně vzdělávání reagovaly na nástup Průmyslu a služeb 4.0 (dále jen Průmysl 4.0) a s ním spojenými změnami na trhu práce. Tyto změny je nutné včas identifikovat a vytvořit inovativní řešení pro města a obce, která dokážou zabránit negativním sociálním dopadům na jejich občany a udržet tak podmínky pro jejich kvalitní život a posílit vzájemnou konkurenceschopnost jednotlivých municipalit.

Vymezení řešené oblasti

Koncepce se zabývá oblastí vzdělávání a trhu práce, které spolu velmi úzce souvisí.

V České republice dochází vlivem stěhování obyvatel zejména do okolí metropolí a dalších velkých sídel. V těchto oblastech je pak patrná nedostatečná kapacita zejména pro předškolní vzdělávání a vzdělávání základní. S tím souvisí i omezené uplatnění rodičů (zejména žen) na trhu práce.

Také se podstatně mění trh práce. V průběhu dalších desítek let nelze očekávat, že lidé budou celou svou pracovní kariéru pracovat ve stejné profesi. Rutinní činnosti a činnosti bez potřeby kreativity jsou stále častěji vykonávány automaty nebo roboty. S neustále rostoucí náročností pracovních profesí se zvyšují i požadavky na kvalifikaci a dovednosti pracovní síly, především v oblasti IT systémů, inovativnosti, kreativity, technického a přírodovědného zaměření.

Popis současného stavu

Vlivem stěhování mladých lidí do okolí velkých sídel roste na jedné straně potřeba zvyšovat v takových lokalitách kapacitu předškolního a základního vzdělávání (v extrémních případech bude možná v metropolích a jejich okolí zvýšit i kapacitu středních škol) na straně druhé pak logicky vznikají lokality, ve kterých počet obyvatel a zvláště dětí, klesá. V takových lokalitách je pak problémem udržet dostatečně hustou síť předškolních a školských zařízení. Mění se také požadavky rodičů na způsob výuky (výchovy) v mateřských i základních školách. Proto se obce musí zabývat i zřizováním škol s alternativními přístupy ke vzdělávání, resp. spolupráci s neziskovými organizacemi nebo obchodními společnostmi, které takové školy zřizují. Pro mladší děti, pro možnost dřívějšího nástupu pečujícího rodiče do zaměstnání, je pak potřeba zabývat se zřízením nebo podporou dětských skupin, jeslí, mikrojeslí apod.

I když obce nemohou přímo ovlivňovat obsah výuky (výchovy) mohou vytvářením vhodných podmínek podpořit výuku přírodovědných předmětů, výuku v oblasti informačních a komunikačních technologií, výuku směřující ke kreativitě, k lepší čtenářské, matematické nebo finanční gramotnosti a výchovu zvyšující interpersonální dovednosti dětí.

Co se týče trhu práce, je Česká republika v porovnání s vyspělými evropskými zeměmi teprve na začátku procesu při zavádění Průmyslu 4.0 a je důležité, aby ČR

byla v provádění těchto změn aktivní. Jsme tradiční průmyslovou zemí, kde je podíl průmyslového sektoru na HDP zhruba 35 %. V Českém průmyslovém sektoru pracuje 1,4 mil. osob a jsme zemí navíc silně proexportně orientovanou. Třetina našeho celého exportu směřuje do Německa. Působí zde mnoho zahraničních firem, se kterými české podniky poměrně úzce spolupracují. Tyto aspekty vybízejí vzájemné hospodářské spolupráci v oblasti zavádění Průmyslu 4.0. V oblasti zaměstnanosti si vede ČR v porovnání s jinými státy EU velmi dobře. Ve věkové skupině 20 až 64 let (podíl zaměstnaných k celkové populaci v této věkové skupině) dosahujeme velmi vysokých procentuálních hodnot. Řadíme se tímto na 6. místo v rámci EU. Negativním ukazatelem je samotné rozvržení pracovních sil v jednotlivých odvětvích průmyslu, kde je příliš vysoký podíl zaměstnanosti v technologicky nenáročných odvětvích (cca 55 %). Ještě před několika lety jsme měli nízký podíl vysokoškolsky vzdělaných osob v technických odvětvích průmyslu. V posledních letech v ČR vysokoškolsky vzdělaných pracovníků v technických oborech stoupá. Tento stav se odráží k poměrně prudkému nárůstu pracovních míst, což je příznivé pro další rozvoj ČR. Úroveň dovedností se v návaznosti na požadavky zlepšuje.

Jednou se zásadních změn, které ovlivňují veškerý život, je změna přístupu k informacím a jejich využívání. Dochází k masivnímu využívání moderního způsobu sdílení dat a práce s nimi, což se odrazilo i ve změně komunikace mezi lidmi všeobecně, ale též mezi lidmi a dalšími institucemi. Zde se jedná zejména o komunikaci s orgány státní správy. V této oblasti dochází k přechodu od standardních forem komunikace (především prostřednictvím dokumentů vedených v listině podobě) ke komunikaci, která je založena na využívání přenosu dat prostřednictvím ICT (dokumentů elektronických). Změna v nových možnostech využívání a zpracování informací nevyhnutelně vedou ke změnám na trhu práce. Průmysl 4.0 bude mít zásadní vliv na požadované kvalifikace a na trh práce obecně, přičemž bude nutné uvažovat o sociálních aspektech těchto dopadů. Tyto vlivy povedou k novým principům organizace práce, ke změně ve struktuře i v pracovní náplni většiny profesí. Některá pracovní místa úplně zaniknou. Nejvíce ohrožené budou méně kvalifikované profese, ale i pozice vyžadující středoškolské či vysokoškolské vzdělání, které jsou spojené s určitými rutinními činnostmi (administrativa, shromažďování a zpracování dat a jejich analýza, střední management apod.). Naopak pozice, které vyžadují kreativitu, aktivní vyjednávání, či sociální inteligenci budou ohroženy v menší míře, neboť jejich automatizace je zatím obtížná.

Zároveň však trh práce přinese i nová pracovní místa, která budou spojena s vyššími nároky na kvalifikaci pracovní síly, a to především v oblasti digitálních a inženýrských dovedností. Celkově půjde hlavně o to vytvořit takové podmínky, aby se změny, které sebou Průmysl 4.0 přinese, staly příležitostí pro růst kvalifikace, flexibility a inovativnosti lidí. Digitalizace přinese více možností práce na dálku, což bude přínosné pro sladění soukromého a pracovního života.

Nové moderní trendy, které občané vyžadují od soukromého sektoru a staly se pro ně běžnou realitou, je nutné poskytnout občanům i v rámci veřejné správy. Obce se musí tohoto procesu zúčastnit a hledat taková řešení a opatření, aby úřady byly schopny splnit vizi „Úřadu 21. století“, jehož cílem je přívětivost, otevřenost, profesionalita a klientský přístup. O tom svědčí i to, že doba koronavirové pandemie přechod na elektronické sdílení informací velmi uspíšila. Stejně jako vývoj akceleruje zavedení elektronické identity občanů bankami.

1.1 SWOT z hlediska SMART přístupů v dané oblasti

Česká republika má ve srovnání s většinou evropských států velmi hustou síť mateřských i základních škol, která je tvořena převážně zařízeními pro malý počet dětí. To klade velké nároky na organizaci výuky, počet učitelů a má za následek nedostatečnou podporu škol v doplňkových činnostech (psychologové, speciální pedagogové, právní podpora ředitelů škol apod.). Nedostatečné vybavení škol výpočetní technikou nebo nedostatečná kapacita přenosu dat se plně projevilo při distanční výuce během pandemie. Školní budovy nejsou udržovány, resp. modernizovány vyhovujícím tempem, a většina škol také není vybavena potřebnými moderními prostředky pro výuku. Naproti tomu si velká většina obcí uvědomuje důležitost školního i předškolního vzdělávání a investice do škol jsou důležitou položkou rozpočtů obcí.

Ve srovnání s vyspělými státy EU jsou rizika pro trh práce v České republice především v profesní struktuře. Česká republika je v rozložení rizika digitalizace v rámci EU nadprůměrně ohrožena. Jde o relativně horší připravenost kontinentálního hospodářského modelu oproti modelům skandinávským či ostrovním.

Další aspekt je ekonomická a kapitálová struktura české ekonomiky, která podmiňuje schopnost spotřebovat či investovat kapitálové výnosy. Naše struktura neumožňuje v dostatečném množství reinvestovat zisky zpět a to proto, že je u nás malá úroveň domácího vlastnictví s porovnáním vyspělých států EU. Dále je v České republice nízká úroveň vlastního výzkumu a vývoje. Pokud nedojde k zásadní změně, tyto aktivity se budou koncentrovat (a v současné době již k tomu dochází) v kapitálově bohatších zemích s lépe vyvinutou výzkumnou infrastrukturou.

Co se týče chování obcí jako zaměstnavatelů, podobně jako ostatní zaměstnavatelé příliš nevyužívají možnost zaměstnávat větší podíl zaměstnanců na zkrácený úvazek, což by mohlo zlepšit situaci jak rodičů malých dětí tak např. situaci zaměstnanců pečujících o své rodiče.

1.1.1 Silné stránky

- Hustá síť mateřských a základních škol včetně uměleckých
- Existence dotačních programů na výstavbu nových škol a školek
- Existence základních a mateřských škol s různými vzdělávacími programy
- Existence speciálních škol a školek
- Dlouhá tradice průmyslové výroby, poměrně dobrá technická schopnost zaměstnanců.
- Otevřenost ekonomiky (nákup technologií a zařízení v zahraničí není pro české firmy neobvyklou záležitostí).
- Příznivá úroveň inovační výkonnosti české ekonomiky mezi zeměmi střední a východní Evropy.
- Vzdělání je v české společnosti oceňováno jako vysoká hodnota (zájem o vysokoškolské vzdělávání neustále roste).
- Poměrně kvalitní úroveň výuky na technických vysokých školách (řada pracovišť na vysokých školách spolupracuje se zahraničními vysokoškolskými pracovišti, i s vyspělými technologickými firmami).
- Rychlý růst zaměstnanosti v průmyslové produkci a technologických sektorech (ČR se v posledních letech zařadila mezi země s nejrychlejší tvorbou pracovních míst v těchto sektorech).

1.1.2 Slabé stránky

- Nízká kapacita škol v lokalitách s vysokým nárůstem počtu obyvatel
- Nedostatečné vybavení škol moderními pomůckami, kapacitním datovým připojením atd.
- Morální a případně i fyzické zastarávání školních budov včetně bezbariérovosti
- Nedostatečná podpora doplňkových činností škol
- Negativní vliv velikosti škol na zajištění organizace výuky
- Vysoký počet neaprobovaných vyučujících zvláště v některých regionech
- Vysoký průměrný věk učitelů zvláště některých předmětů v kombinaci s nízkým počtem studentů na VŠ, kteří se na výuku těchto předmětů připravují
- Nízké povědomí české společnosti o Průmyslu 4.0, zaměřováno za pouhou digitalizaci.
- Dosud chybí ekonomická analýza národních potřeb pro zavádění Průmyslu 4.0.
- Poměrně velké množství pracovních sil v profesích méně kvalifikačně náročných.
- Současný vzdělávací systém zaostává za potřebami Průmyslu 4.0.
- Malá připravenost institucí dalšího vzdělávání i populace na podstatně větší rozsah vzdělávání dospělých a koncept celoživotního vzdělávání.
- Malá připravenost politiky trhu práce a sociální politiky na řešení nových situací.
- Nedostatečné pokrytí území státu rychlým internetem.
- Nedostatečná celospolečenská připravenost na akceptaci Průmyslu 4.0.

1.1.3 Příležitosti

- Využití evropských finančních prostředků i národních zdrojů ke zvýšení kapacity škol v lokalitách, kde je to třeba
- Využití evropských prostředků ke zlepšení úrovně školských budov (zateplení, FV panely, řízená výměna vzduchu s rekuperací)
- Prosazení konceptu svazkových škol a jiných forem spolupráce obcí a škol
- Podpora/zřizování škol s pestrou paletou vzdělávacích programů
- Využití evropských prostředků ke zlepšení vybavenosti škol, vzdělávání učitelů atd.
- Zvýšení atraktivity učitelského povolání
- Zvýšení kvality vzdělávacího systému odpovídající novým výzvám, včetně vytvoření prostoru pro kreativitu učitelů, kteří jsou schopni tyto výzvy naplnit.
- Zvýšení podpory doplňkových činností škol
- Prosazení přístupu státu jako národní priority místo individuálních akcí.
- Zvýšení atraktivity ČR pro nové zahraniční investory.
- Z důvodu těsného propojení české a německé ekonomiky, využívat německých zkušeností a řešení
- Vznik nových pracovních příležitostí.

1.1.4 Hrozby

- Zvýšení nákladů na provoz škol – ceny energií
- Nízký růst platů ve školství (i u nepedagogických profesí)
- Rozevírání nůžek úrovně vzdělávání v regionech ČR

- Pokračující úbytek pedagogů vyučujících přírodovědné obory/nízký počet studentů studujících tyto obory
- Neatraktivita škol pro vyučující ITC
- Nízká atraktivita celoživotního vzdělávání
- Pozdní zavedení či nekvalitní rozsah základní komunikační a digitální infrastruktury nutné k zavedení Průmyslu 4.0.
- Dosud neexistující standardizace a kybernetická bezpečnost v souladu se světovými trendy (řešení kybernetické bezpečnosti musí být známé již v počátečních fázích aplikace Průmyslu 4.0.
- Nedostatečná a neprovázaná struktura výzkumu, vývoje a inovací.
- Systém vzdělávání, doškolování a rekvalifikace nebude schopen realizovat změny požadované implementace Průmyslu 4.0.
- Nedostatečná podpora částečných úvazků
- Vznik sociálních bariér.

1.2 Shrnutí – základní specifika současného stavu v ČR

Přes hustou síť mateřských i základních škol existují velké regionální rozdíly jak v jejich kapacitách, tak v úrovni vzdělávání v jednotlivých regionech. Pandemie a případná ekonomická krize tyto rozdíly ještě zvýrazní. Současné podmínky přijímání žáků do mateřských i základních škol umožňují rodičům např. hlášením dítěte na jinou než skutečnou adresu ovlivňovat na jakou mateřskou, ale spíše základní školu je dítě přijato, to ještě zvyšuje rozdíly ve vzdělávání, kde dosažené vzdělání dětí je vysoce závislé na vzdělání, resp. sociálním postavení rodičů. Obce mají problémy se zajištěním podmínek pro vzdělávání dětí, v některých lokalitách začíná být problém zajistit kvalitního ředitele, jednou s příčin je nízká podpora při velmi vysokých nárocích na výkon této funkce. Pandemie také odhalila problémy s vybavením případně kapacitním datovým připojením některých škol i s dovednostmi a schopnostmi některých učitelů/ nedostatečnou podporou přechodu na distanční výuku.

Požadavky rodičů na různé formy výuky se zvyšují a s ohledem na průměrnou velikost škol jim není možné vyhovět. (U větší školy je organizačně možné vyučovat v různých třídách v různých vzdělávacích programech, u škol s jednou třídou v ročníku to prostě možné není). Východiskem může být podpora škol zřizovaných komunitně, neziskovými organizacemi apod.

Prudký růst cen stavebních prací, stavebních materiálů a energií může snížit ochotu/schopnost obcí zásadně modernizovat budovy případně vybavení škol.

Nástup Průmyslu 4.0 bude mít zásadní vliv na trh práce. Budou ohroženy profese s nízkou úrovní kvalifikace. Nové technologie povedou k nahrazování rutinních činností, činností, které jsou vykonávány podle stanoveného opakujícího se manuálu, který lze algoritmovat. Obdobné případy nastanou i u nerutinních činností, které u kognitivních činností jsou umožněny dostupností dostatečného množství dat, které jsou předpokladem pro vytvoření příslušných vzorců a přenechání těchto činností počítačům. Situace na trhu práce bude však ovlivněna nejen zánikem pracovních míst s nízkou kvalifikací, ale zároveň sebou přinese vznik vysoce kvalifikovaných pracovních příležitostí v nových profesích v průmyslu, ale i v dalších sektorech. Při vytvoření vhodných podmínek mohou nové pracovní příležitosti vznikat ve službách

spojených s vyšší životní úrovní a kvalitou života, v oborech sociálních, zdravotních i volnočasových aktivit.

Průmysl 4.0 by neměl být ve společnosti chápán jako hrozba, ale je nutné ho chápat především jako příležitost pro růst kvalifikace, flexibility a inovativnosti lidí. Digitalizace přinese více možností práce na dálku, což bude přínosné pro sladění soukromého a pracovního života. Důležité bude se na přicházející změny včas a co nejlépe připravit.

Priority a cíle

Jednou ze základních povinností obcí je dbát o soulad rozvoje vzdělávání a školství jako takového se zájmy občanů obce, potřebami trhu práce, s demografickým vývojem (§ 177). Říká, že obec dbá o dostupnost vzdělávání podle místních podmínek. Zatímco v předchozím zákoně stálo, že obec má vytvářet podmínky pro plnění povinné školní docházky, nyní jí přímo ukládá jako hlavní povinnost plnění povinné školní docházky zajišťovat (§ 178). Proto je důležité, aby obce sledovaly demografický vývoj na svém území a ve spolupráci s okolními obcemi i demografický vývoj v celé spádové oblasti. Podstatné je také předvídat takový vývoj v dalších minimálně 20 letech a k tomu úměrně plánovat rozvoj kapacit základních a mateřských škol. Obce, kterým jejich podmínky neumožňují školu zřídit, by měly uzavřít smlouvu se spádovou obcí nebo se, v lepším případě dohodnout na zřízení svazkové školy, která jim dává vyšší míru jistoty na dlouhou dobu. Pro spádové obce je důležité, aby se okolní obce podílely na investicích do školních zařízení a případně i na dalších nákladech tak, aby byla zajištěna udržitelnost škol a jejich další rozvoj.

Také vybavení škol by mělo sledovat trendy v užívání informačních a komunikačních technologií a např. dostatečná kapacita datového přenosu se ukázala nejen jako slabina při distanční výuce, ale může omezovat rozvoj vzdělávání v budoucnu. Vybavení by také mělo zvýšit zájem o přírodovědné předměty nebo umožňovat rozmanité formy výuky.

S rostoucími požadavky rodičů nebo potřebami dětí rostou také nároky na pestrost vzdělávacích programů jak v mateřských, tak základních školách. Ve městech s větším počtem škol je existence komunitních škol, škol s montessori nebo waldorským programem, svobodných škol nebo škol s prvky těchto a dalších alternativních programů spíše pravidlem. V menších městech a obcích je situace mnohem složitější, zvláště proto, že ne každý program je vhodný pro každé dítě, a navíc se škola (obec) musí vypořádat s často protichůdnými požadavky rodičů. Proto je vhodné, tam kde to místní podmínky umožňují, dohodnout se, či přímo podporovat organizace, které se alternativním vzděláváním zabývají.

V souvislosti s konceptem Průmyslu 4.0 je nutné, aby určitými změnami prošel vzdělávací systém. Bude třeba eliminovat existující deficit IT schopností, navrhnout nové formy vzdělávání a rekvalifikace. Zejména pak schopnost doplňovat si trvale znalosti v procesu celoživotního vzdělávání. S neustálým vědecko-technickým rozvojem digitalizace se celoživotní vzdělávání stane nutností ve všech sférách života společnosti. Bude nutná pružná reakce vzdělávacího systému včetně možnosti vyvinout nástroje pro zvyšování jeho flexibility. Již v současné době nestačí školní výuka nárokům na absolventy škol. Vzdělávání bude muset reagovat na vznik nových profesí, a proto půjde o podstatné změny v obsahu i formách vzdělávání na všech stupních školství. Společnost bude potřebovat absolventy škol s kreativním myšlením,

schopností řešit problémy a rychle se rozhodovat. Zvýší se význam dovedností jako je práce s informacemi, vytváření koncepcí, provádění analýz, aplikování matematických dovedností, sociálních dovedností a nacházení logických řešení. Důležité je, aby došlo k podpoře technických a přírodních oborů, neboť v současné době je zájem studentů zaměřen směrem k humanitním oborům. To zcela neodpovídá současným potřebám trhu práce. Solidní znalostní základ pro většinu oborů stojí na znalostech matematiky, které rozvíjí logické myšlení. Proto je nutné podchytit zájem studentů o tyto předměty již na základní škole, aby dále mohly být rozvíjeny na středních a vysokých školách. Zásadní roli bude v tomto procesu hrát kvalita učitelů na všech stupních škol, neboť úroveň žáků a studentů s ní velmi úzce souvisí. Proto postavení učitelů bude naprosto zásadní, a proto je nutné do této profese získat nejlepší odborníky, kterým bude poskytnuto kvalitní vzdělání a kteří budou i dobře ohodnoceni.

Klíčové bude zvyšování kvalifikace i stávajících pracovníků, aby byla udržena zaměstnanost vyšších věkových skupin. V České republice je ve srovnání s vyspělými zeměmi méně rozvinuté další vzdělávání zaměstnanců. V posledních letech se však se zvyšující intenzitou požadavků na znalosti a dovednosti pro výkon jednotlivých profesí postupně zvyšuje účast zaměstnanců na dalším vzdělávání. Velkou roli bude však hrát kvalita pořádaných odborných vzdělávacích kurzů, aby odpovídala trendům neustále se rozvíjejících technologií.

Priorita 1 – Základní a mateřské školy

Cíl 1 zajištění dostatečné kapacity škol

Povinností obce je zajistit povinnou předškolní i základní školní docházku. K tomu obec potřebuje mít přehled o počtu dětí narozených v jednotlivých letech. To však nestačí. Obec také potřebuje znát pravděpodobný počet dětí, které se v obci narodí nebo se do obce přistěhují, a to buď na základě dlouhodobého vývoje, nebo ještě lépe, na základě demografické analýzy a demografického výhledu. Obec by samozřejmě měla předvídat i preference rodičů, co se týče škol, do kterých chtějí své děti zapsat.

V obcích, které zřizují více škol, může regulaci zájmu rodičů napomoci správně nastavená vyhláška o spádových obvodech škol. Jiné obce např. slučují mateřské případně mateřské a základní školy do jednoho právního subjektu a přispívají tak k lepší organizaci školního a předškolního vzdělávání.

Obce, které mateřské nebo základní školy nezřizují, mají povinnost uzavřít smlouvu o zajištění předškolní a školní výchovy se spádovou obcí. S ohledem na demografický vývoj, který je v některých lokalitách velmi dynamický, dochází lokálně k vypovídání takových smluv. Proto představuje jistější řešení podílení se na založení svazkové školy. Společná škola dává všem zúčastněným obcím, a především jejich obyvatelům, dostatečnou jistotu, a to nejen v oblastech s nárůstem počtu dětí, ale i v oblastech, kde se naopak počet dětí snižuje a je tedy obtížné zajistit nejen kvalitu výuky, ale i zastupitelnost učitelů nebo dokonce vlastní provoz školy.

Indikátor dosažení: Obec sleduje demografický vývoj a reaguje na něj buď zřízením vlastní školy nebo dohodou s okolními obcemi/spádovou obcí

Cíl 2 podpora vybavení škol

S ohledem na dynamické změny na trhu práce je nutné zvýšit vybavenost škol pomůckami pro výuku v oblasti informačních a komunikačních technologií, přírodních věd nebo interpersonálních vztahů, včetně zajištění dostatečně kapacitního datového

připojení škol. K tomu je nezbytně nutné, aby obec komunikovala průběžně s ředitelem/řediteli škol, podporovala jejich snahu takové vybavení získat a případně ho pomáhala zajistit.

Indikátor dosažení: Školy mají dostatečně kapacitní datové připojení/školy jsou dostatečně vybaveny potřebnými pomůckami

Cíl 3 podpora ředitelů škol

Ředitelé škol mají obrovskou řadu povinností a jsou neúměrně zatěžováni administrativou. Obce jim mohou ulehčit situaci, např. sdílením některých povinností. Řada obcí sdílí pověřence osobních údajů se svou školou, některé obce přebírají péči o školní budovy do své gesce, jiné jim poskytují právní služby nebo služby účetní. Základem podpory je ovšem průběžná komunikace s ředitelem/řediteli škol a pomoc tam, kde je to v možnostech obce nebo jejich svazku.

Indikátor dosažení: zavedení systému podpory ředitele/ředitelů škol

Cíl 4 podpora alternativních vzdělávacích programů

Zvláště ve větších sídlech roste počet rodičů, kteří mají zájem o vzdělávání svých dětí tzv. alternativními metodami, včetně domácí výuky, Obce by měly komunikovat s rodiči a v případě reálného zájmu a možností obce by měly takové vzdělávání umožnit případně podpořit např. pronájem zbytného obecního majetku.

Indikátor dosažení: Obec umožňuje/podporuje alternativní vzdělávací programy

Priorita 2 - Celoživotní vzdělávání

V souvislosti s prudkým rozvojem ICT roste i potřeba obcí, aby jejich zaměstnanci nebo zvláště zranitelné skupiny obyvatel neztratili schopnosti tyto technologie využívat pro zvýšení kvality své práce nebo kvality života. Pandemie urychlila procesy zavádění elektronické komunikace občanů s veřejnou správou, elektronické identity a lze předpokládat, že např. v souvislosti s elektronizací stavebního řízení a dalších agend vzrostou prudce požadavky na schopnost zaměstnanců obcí takové technologie používat. Podobná situace je i v dalších oborech od školství až po tzv. technické služby a obce by proto měly sledovat změny požadavků na trhu práce.

Cíl 1 celoživotní vzdělávání zaměstnanců obcí

Celoživotní vzdělávání zaměstnanců nejen obcí samotných, ale i jimi založených nebo zřízených právnických osob je tedy nutností. Cílem by mělo být vytvoření kvalitního, motivačního a dostupného systému pro celoživotní vzdělávání a vhodnou osvětou získat zájem zaměstnanců o tyto formy vzdělávání, která se stanou nezbytnou součástí jejich života

Indikátor dosažení: zaměstnanci obce (případně obcí založených či zřízených právnických osob) se účastní na systému celoživotního vzdělávání

Cíl 2 Podpora vzdělávání seniorů

Existuje poměrně velká skupina osob, jejíž část se obtížněji přizpůsobuje dynamické změně v komunikaci jak s veřejnou správou, tak s komerčními službami – senioři. Proto je velmi důležitá podpora jejich vzdělávání, s cílem pomoci jim při adaptaci na nové životní podmínky (elektronizace). Je potřeba seznamovat takové osoby s novými technologiemi, která se budou používat v každodenním životě a usnadní jim např. komunikaci se sociálními službami nebo sociální kontakty.

Indikátor dosažení: Obec participuje na programu vzdělávání seniorů

Priorita 3 – Tvorba pracovních míst a flexibilita práce v souvislosti s dopady Průmyslu 4.0

Cíl 1 Podpora vytváření nových pracovních míst

Ne všechny obce mají na svém území podmínky pro rozvoj podnikání na svém území. Zároveň platí, že řada obcí nemá svůj potenciál zmapován nebo ho minimálně nedostatečně využívá. Škála, jak podporovat vznik nových pracovních míst je velmi široká. Od podpory zavádění vysokorychlostního internetu, nebo sítí 5G, přes územní a strategické plánování až po využití brownfieldů na území obce. Důležitou pomocí může být spolupráce s vládní agenturou Czechinvest, která mapuje vhodné příležitosti pro podnikání, radí obcím, jak takové příležitosti využít a v neposlední řadě vyhledává aktivně potencionální investory. Obce mohou podpořit tvorbu nových pracovních míst také pronájemem svého majetku, zvýšením atraktivity svého území pro cestovní ruch, informováním nebo zakládáním vlastních společností. Důležité je to i v obcích, které mají velmi nízkou nezaměstnanost, ale jsou závislé na úzkém segmentu průmyslu nebo služeb. Pestrost podnikání umožňuje obci snadněji se vypořádat s poklesem v tom kterém oboru podnikání.

Indikátor dosažení: obec/svazek obcí participuje na tvorbě nových pracovních míst

Cíl 2 Zajištění dojížděky do zaměstnání

Vhodnou formou podpory konkurenceschopnosti je zajištění dojíždění za prací, kde je nedostatek pracovníků v aktivním věku. V tomto případě obce nebo jejich svazky spolupracují s kraji jako organizátory linkové dopravy osob. Složitější je situace obcí, které leží v blízkosti hranic krajů. Zde je nutné spolupracovat nejen s krajem, ve kterém obec leží, ale i s krajem sousedním nebo využít možné spolupráce sousedních krajů. Při tom, je třeba konstatovat, že doprava obyvatel do práce je součástí základní dopravní obslužnosti území, kterou mají kraje zajišťovat ze zákona. Náročná je i situace v těch lokalitách, kde se pracuje v nestandardní dobu nebo o víkendech. Zde se obce velmi často podílí i finančně na zajištění dojížděky svých obyvatel do zaměstnání.

Ve městech, které zřizují městskou dopravu pro přepravu osob do zaměstnání je nutné reagovat na změny trhu práce a přizpůsobovat nabídku spojů potřebám obyvatel.

Indikátor dosažení: obec spolupracuje s krajem/finančně se podílí na zajištění dopravy do zaměstnání / město organizuje svou dopravu tak, aby umožnilo snadnou dopravu svých obyvatel do zaměstnání

Cíl 3 Podpora flexibilních forem práce

Části osob nevyhovuje plná pracovní doba, ať už proto, že pečují o děti nebo jiné rodinné příslušníky nebo proto, že jim to neumožňuje jejich zdravotní stav či jiné důvody. Abychom umožnili i těmto osobám účastnit se na trhu práce je potřeba nabízet, tam kde je to možné, i jiné úvazky. Pro rodiče jsou vhodné např. zkrácené úvazky, pro osoby, které pečují o druhé, jsou někdy vhodné sdílené pracovní pozice. Podobně je možné využívat flexibilní formy práce pro osoby v důchodovém nebo důchodu blízkém věku. Výhodou zaměstnávání takových osob může být jejich stálost v zaměstnání.

Indikátor dosažení: Obec, nebo obcí zřízené či založené právnické osoby nabízí flexibilní formy práce

Cíl 4 Vytváření podmínek pro zapojení osob se speciálními potřebami

Část osob se obtížně uchází o pracovní místo s ohledem na své speciální potřeby. Může se jednat o fyzické bariéry při zdravotním nebo smyslovém handicapu, nebo o neznalost potřeb takových osob a upřednostňování osob „bezproblémových“. Rodičům s malými dětmi může pomoci např. zřízení dětské skupiny v blízkosti pracoviště. Obec a její organizace, by se měly zabývat i potřebami potencionálních uchazečů o pracovní místa a vycházet jim vstříc. Další formou může být využití práce z domova (tzv. home office).

Indikátor dosažení: obec odstraňuje (nejen fyzické) bariéry pro zaměstnávání osob se speciálními potřebami

Relevantní zdroje informací

Iniciativa průmyslu 4.0 Ministerstvo průmyslu a obchodu, Praha 2016. Dostupné <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/53723/64358/658713/priloha001.pdf>

Průmysl – ČSÚ 2016, 2017 – dostupné <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumysl-prosinec-2016>

Část. 1: Průmyslu 4.0 a jeho vliv na svět práce – dostupné <http://www.nuv.cz/vystupy/cast-1-prumysl-4-0-a-jeho-vliv-na-svet-prace>

SWOT analýza Národní Iniciativy Průmyslu 4.0 – dostupné <https://zsbozp.vubp.cz/pracovni-prostredi/odvetvi/prumysl-4-0/468-swot-analyza-narodni-iniciativy-prumysl-4-0>

Národní vzdělávací fond, o.p.s. Inicativa Práce 4.0 Ministerstvo práce a sociálních věcí 2016 – dostupné https://www.mpsv.cz/documents/20142/848077/studie_iniciativa_prace_4.0.pdf/62c5d975-d835-4399-e26b-d5fbb6dca948

Průmysl, Vzdělávání, Práce, Společnost 4.0, ČMKOS 2017 – dostupné <https://www.cmkos.cz/cs/obsah/773/ucebni-text-prumysl-vzdelavani-prace-spolecnost-40/20839>